

FLÄCKEBO

OMGIVANDE LANDSKAP/SIKTLINJER

Fläckebo kyrkby ligger i Fläckebo socken vid Fläcksjön i Sala kommun. Omgivande landskap karaktäriseras av stora och öppna jordbruksmarker. Fläckebos viktiga näringar har främst varit småskaligt jordbruk med vidsträckta slåtterängarna och bördiga jordar som sträcker ut sig i norr och öster. Kyrkplatsen ligger på en svag förhöjning i landskapet. Kyrkans torn kan skymtas från håll. Vyn mot kyrkan ger skiftande intryck beroende på väderstreck som man närmar sig kyrkhöjden. Från nordost syns kyrkbacken med de många kyrkstallarna och små timrade byggnader som är ovanliga i länet samt komministergården. Från söder dominerar kyrkan och kyrkogårdens mur och träd. Några röda byggnader skymtas bland växligheten.

I Fläckebotrakten har ett flertal fornfynd gjorts som tyder på att området har varit bebott åtminstone sedan stenåldern. Bland fynden finns Odendisastenen från 1000-talet som restes till minne av en kvinna.

VÄGNÄT/STIGAR/VATTENDRAG

Direkt norr om kyrkan korsas vägarna mot Salbohed, Näs och Sätra brunn. Vägen upp på kyrkhöjden slingrar sig mellan kyrkbacken och komministergården. Infarten till skolhuset är överplöjd och ersatt av en mindre stig vilken kommer från norr.

KYRKAN, DESS PLACERING OCH BYNS UTBREDELSE

Bynamnet Fläckebo omtalas i skrift första gången på 1300-talet, då med namnet "Flætiabo". Namnet syftade på nuvarande Fläcksjön. Platsens första kyrka antas ha tillkommit på 1100-talet och var möjligen av trä. Ursprunget till den nuvarande kyrkan byggdes under 1400-talets sista decennier. År 1798 förlängdes kyrkan och 1877 byggdes tornet. På och omkring kyrkbacken finns kyrkstall, tiondebod, sockenmagasin och komministergård. Flera av dessa byggnader är uppförda på 1700-talet.

Direkt söder om kyrkhöjden ligger klockargården samt två skolbyggnader som uppfördes under 1800-talets senare del. Byggnaderna har ett traditionellt utseende med timmer- eller panelklädda rödmålade fasader och tegelklädda sadeltak. Bostadshusen har vita snickerier och spröjsade fönster. Ingen ytterligare bebyggelse har tillkommit på kyrkhöjden under 1900-talet och framåt. Prästgården ligger söder om kyrkbyn och omges främst av odlingsmark. En bygdegård har uppförts vid sjön mellan prästgården och kyrkogården. Här finns Odendisastenen.

I norr nedanför kyrkbacken ligger Hassmyra bys bebyggelse. Byn låg tidigare längre nordväst om nuvarande läge. Ett blixtnedslag gjorde att större delen av byn brann ner 1858 och byggdes upp igen på nuvarande plats. Hassmyra har fortsatt att bebyggas med tidsenlig bebyggelse och visar idag upp en blandning av sekelskiftesvillor i ljusa kulörer, traditionella röda bostadshus och tegelhus från mitten av 1900-talet. I byn fanns flera funktioner som brandstation, telegrafstation, post- och bankexpedition, missionskyrka, fattigstuga och mejeri. En IOGT-lokal som uppfördes 1929 fungerar idag som församlingslokal. Hassmyras nya läge och val av församlingslokal har bidragit till att Hassmyra idag har blivit en del av kyrkbyn.

GRÖNSTRUKTUR

Kyrkplatsens förhöjning i landskapet kantas av höga lövträd i skiftande ålder. Kyrkogården som kantas av träd sträcker sig från kyrkan och ner mot sjön i väster. Sjöns strandkant är vassbevuxen och flera fågelskådarplatser finns längs sjöns stränder.

Kyrkbacken består av grusplaner och gräsytor med flera höga lövträd. Den bebyggelse som ligger i kyrkans direkta närhet; klockargård, skola och komministerbostad, omgärdas av träd och uppvuxen sly samt kantas av häckar med öppningar med grindstolpar i sten.

Bebyggelsen söder om kyrkan, i Hassmyra by, ligger spridd på flack mark med små tomter varav flera obebyggda. Intrycket ger en blandning av gyttig bebyggelse med insprängda ängar. Infarten mot församlingshemmet, den före detta IOGT-lokalen, kantas av en björkallé. Bebyggelsen är lokaliserade nordost om vägen vilket lämnar ett öppet odlingslandskap mot kyrkogården och Fläcksjön.

BEBYGGELSE

<i>Byggnadstyp</i>	<i>Årtal</i>	<i>Kommentar</i>
Ja Kyrkan	1400-tal	Utseende från 1700-tal.
Ja Prästgård	1943	Söder om kyrkan, enskilt, idag privat.
Ja Sockenstuga	1927	Revs 1914.
Ja Klockargård	1914	Klockaregården uppfördes 1914 efter att den tidigare sockenstugan revs. Utöver klockarbostad användes byggnaden även för sammanträdeslokal för församling och kommunalnämnd. Byggnaden innehöll även en lärarbostad.
Ja Fattigstuga	1800-tal?	I östra delen av Hassmyra.
Ja Skolhus	1800-tal	Bredvid klockargård.
Ja Tiondebod	1700-tal	På kyrkbacken bland flera bodar.
Ja Sockenmagasin	1758	På kyrkbacken bland flera bodar.
Ja Kyrkstall	1700-tal	På kyrkbacken bland flera bodar.

Ja	Komministergård	1759	Komministergård, boningshus från 1759 den västra flygeln på 1840-talet. Huvudbyggnaden har i hög grad bibehållit den ursprungliga utformningen. Ladugården är från 1905.
Ja	Bygdegård	1900-talet mitt	
Ja	Församlingshem		Församlingshemmet ligger sedan 1967 i den före detta IOGT-lokalen i Hassmyra.

TIDSPERIOD OCH VÄRDERING

O	Äldre medeltid till 1350	O	1 Betydande värde som helhet
	Yngre medeltid 1350–1550		2 Betydande värde i delar
	1550–1760		3 Få betydande värden
	1760–1860		
	1860–1920		
	1920–2000		
	Blandad Tidsperiod		

UTMÄRKANDE KARAKTÄRSDRAG

Äldre slingrande vägnät genom byn. Sammanhållen kyrkomiljö med karaktäristiska och traditionellt utformade byggnader

ANVÄNDNING IDAG

Kyrklig verksamhet, privata bostäder

ATT TÄNKA PÅ

Kyrkbyn har en välbevarad bebyggelsemiljö som saknar motsvarighet inom länet.

Kyrkan med kyrkstallar och prästgård har högt kulturhistoriskt värde och måste bevaras från störande förändringar. Detta gäller även för byggnaderna utanför kyrkbyn.

Det äldre vägnätet bör bibehållas oförändrat.

Den före detta komministergården tillsammans med kyrkstallarna och sockenmagasinet är byggnadsminne och skyddas av 3:e kap kulturmiljölagen.

Samtliga fornminnen är skyddade enligt 2:e kapitlet kulturmiljölagen.

Kyrkobyggnaden, kyrkotomten, de kyrkliga inventarierna och begravningsplatsen skyddas genom 4:e kapitlet kulturmiljölagen.

Miljöbalkens generella biotopskydd gäller för odlingsrösen, stenmurar, åkerholmar, alléer (även enkelradig), småvatten och våtmarker, källor samt pilevallar (hamlade träd på rad).

Delar av marken inom området kan regleras av detaljplan enligt plan- och bygglagen.

VIDARE UNDERSÖKNINGAR

Tradition av kyrkbåtar i Fläckebo? Stig från strand till kyrka?

KÄLLOR

Kyrkokaraktärisering Fläckebo kyrka, Västerås stift 2005.

Kulturminnesvårdsprogram för Sala kommun: antaget av kommunfullmäktige 24 januari 1985, Sala kommun, Sala, 1985

Fläckebo kyrka från söder.

Fläckebo kyrka från öster.

Fläckebo kyrka med bodar.

Sädesmagasin, bodar och kyrkstallar.

Före detta komministergård vid kyrkan.

Före detta komministergården.

Före detta skola.

Före detta skola och lärarbostad.

Fläckebo före detta prästgård.

Församlingshem.

Före detta fattigstuga i Hassmyra by.

Hembygdsgård vid Fläcksjöns strand.